

Näringsdepartementet
Transportenheten

Diarienummer
Utr 2010/20
Datum
2010-05-27

Ärende N2010/7112/TE

Yttrande avseende Gotlandstillägget – en otidsenlig reglering

Trafikanalys har ombetts yttra sig angående förslagen och materialet i förslagen som lämnas av Tillväxtanalys i rapporten Gotlandstillägget – en otidsenlig reglering; Rapport 2009:03. I synnerhet vill regeringen att följande punkter ska belysas:

1. Tillväxtanalys förslag och rekommendationer rörande formerna och tidpunkt för avskaffande av systemet med Gotlandstillägget och högprisregleringen.
2. Att i kontrast till det som föreslås i Tillväxtanalys rapport utgå ifrån att systemet med Gotlandstillägget och högprisregleringen avskaffas omgående.

Trafikanalys synpunkter i sammanfattning:

1. Trafikanalys ställer sig bakom förslaget att avveckla Gotlandstillägget och högprisregleringen. Beslutet behöver inte föregås av ytterligare utredningar av Gotlandstillägget. Därigenom avskaffas ett styrmedel med principiellt tveksam konstruktion och ett styrmedel vars effekter inte heller kan utvärderas på tillfredställande sätt. I linje med Tillväxtanalys rapport står Gotlandstillägget också i strid med den transportpolitiska principen om att konkurrens ska främjas.
2. Trafikanalys ser inga uppenbara skäl till att avvecklingen inte skulle kunna gå snabbare än till 2015.

Problembild

De särskilda förutsättningar som ligger till grund för högprisregleringen och Gotlandstillägget är dels att det finns en obalans i transporter till och från Gotland, dels att trafiken är tidsmässigt styrd av färjetrafiken. Det fraktas mer gods till Gotland än från Gotland, vilket ger sämre ekonomi på transportererna. Transporter från Gotland består till största del av lågvärdiga produkter, framförallt jordbruksvaror, medan transporter till Gotland i stor utsträckning utgörs av konsumtionsvaror. Färjetrafiken påverkar transportererna både vad gäller avgångar och hastighet på färjorna. Transporter till och från Gotland kan ta upp till tre gånger så lång tid som transporter med liknande avstånd på fastlandet. Färjetrafiken subventioneras.

Tillväxtanalys förslag

Tillväxtanalys föreslår ett snabbt beslut om avskaffande med en tidsfrist till 2015 innan verkställande. Vald tidpunkt ger möjlighet att vid behov och på annat sätt stödja godstransportererna genom att Gotlandstrafiken då ska omprövas inför den nya avtalsperioden. I anslutning till ett avvecklingsbeslut föreslås en fortsatt granskning av konkurrenssituationen

på Gotland, insatser för att stimulera nyetablering av transportföretag som utför transporter till och från Gotland, insatser för att stimulera nya samarbetslösningar mellan transportköpare samt att en instans för uppföljning och kontroll av prisnivåer på Gotland ska etableras.

Kommentarer till Tillväxtanalys förslag

Trafikanalys ställer sig bakom förslaget att avveckla Gotlandstillägget och högprisregleringen. Flertalet studier stödjer detta. Trafikanalys har inga allvarliga invändningar mot formerna för avvecklingen. Trafikanalys vill emellertid understryka vikten av att så snabbt och så tydligt som möjligt slå fast de förutsättningar som ska gälla för godstrafik till och från Gotland. Ytterligare granskningar av den gotländska godstransportmarknaden kan leda till att olika aktörer blir avvaktande och ge grogrund till förhoppningar om andra stödformer och riskerar försena avvecklingsprocessen. Det blir däremot viktigt att följa upp och utvärdera effekter av ett avvecklat Gotlandstillägg. Samtidigt kan det vara värt att ha i beaktande att det, av samma anledning som det är svårt eller ogörligt att beskriva effekterna av Gotlandstillägget, kan var svårt att följa upp effekterna av dess avskaffande.

Trafikanalys ser inga uppenbara skäl till att avvecklingen inte skulle kunna gå snabbare än till 2015. Gotlandstillägget är framförallt ett näringspolitiskt stöd, konstruerat för att skydda mot allt för höga kostnader för inkommande transporter. Dess syfte ligger därmed nära den transportpolitiskt motiverade upphandlingen av Gotlandstrafiken. Genom att avveckla Gotlandstillägget kan staten fokusera på ett verksamt styrmedel – upphandlingen – och därigenom åstadkomma en tydligare politik. Det är i det sammanhanget fortsatt viktigt att beakta de restriktioner som europeisk lagstiftning utgör.

Ärendets beredning

I detta ärende har generaldirektör Brita Saxton varit beslutande och Magnus Johansson föredragande. Avdelningschef Gunnar Eriksson har medverkat i ärendets beredning.

Brita Saxton
Generaldirektör